Elena Nikolajová Kupferschmidtová

Právna úprava komunikácie príslušníkov Policajného zboru so štátnymi príslušníkmi tretích krajín v detenčných zariadeniach na Slovensku, v Česku a v Rakúsku[1]

Anotácia: Predkladaná vedecká štúdia sa zaoberá analýzou relevantných informácií o stave (ne)ovládania (svetových) cudzích jazykov spoločných pre príslušníkov Policajného zboru a štátnych príslušníkov tretích krajín v rámci detenčných zariadení vo vybraných krajínách EÚ – na Slovensku, v Česku a v Rakúsku. Identifikovaním najfrekventovanejších jazykov zaistených štátnych príslušníkov tretích krajín v rámci detenčných zariadení v uvedených krajinách zároveň autorka upozorňuje na súčasné problémy, ktorým čelia obe záujmové skupiny, t. j. príslušníci Policajného zboru, ako aj zaistení štátni príslušníci tretích krajín, pri realizácii interkultúrnej komunikácie v rámci detenčných zariadení. Zároveň, vykonaním analýzy právnych dokumentov upravujúcich nielen postavenie cudzincov, ale aj rámec poskytovania informácií štátnym príslušníkom tretích krajín v jazyku, ktorému rozumejú, autorka upozorňuje na problematiku ochrany a dodržiavania ľudských práv a základných slobôd v súlade s vnútroštátnymi, európskych i medzinárodnými právnymi predpismi a v závere predstavuje dve základné roviny predmetnej komunikácie.

Kľúčové slová: interkultúrna komunikácia, ľudské práva, právne predpisy, EÚ, migrácia, polícia, štátny príslušník tretej krajiny, detenčné zariadenie

Úvod

Slovensko je v súčasnosti považované za tranzitnú krajinu[2], aj keď ako členský štát Európskej únie je určite atraktívnym miestom pre život, a to najmä pre štátnych príslušníkov tretích krajín (ďalej len „ŠPTK“). Aktuálne politické nepokoje, či dlhodobé konflikty majú výrazný vplyv na nárast tzv. *“núdzovej migrácie”* a negatívne ovplyvňujú zložitú situáciu v rámci celej Európy, a teda aj na Slovensku. Slovensko sa pre migrantov stalo akýmsi prechodným odrazovým mostíkom, z ktorého smerujú do vyspelejších ekonomík krajín Európskej únie. Migrácia je predovšetkým v súčasnosti témou, ktorá je mimoriadne citlivou záležitosťou, a to najmä s ohľadom na masívnu migráciu obyvateľstva z Ukrajiny. Ako ústredná téma sa dostáva do pozornosti médií, a to predovšetkým s ohľadom na aktuálnu celospoločenskú situáciu súvisiacu nielen s pandémiou COVID-19, ktorá vypukla v roku 2020 a mimoriadnym spôsobom obmedzila celosvetovú mobilitu obyvateľstva, ale aj utečeneckú krízu súvisiacu s vojnou na Ukrajine, ktorá má aktuálne výrazný vplyv na opätovný nárast migrácie obyvateľstva, a to najmä do Európy, resp. v rámci území členských štátov Európskej únie. Napriek vypätej geopolitickej situácii, mimoriadne negatívne je však vnímané predovšetkým neoprávnené prekročenie štátnych hraníc, ktoré za ostatné obdobie má, s ohľadom na vyššie uvedené skutočnosti, na území Slovenskej republiky stúpajúcu tendenciu (bližšie pozri tabuľku č. 1 a graf č. 1).

---

[1] Predkladaná vedecká štúdia je výstupom z projektu Akadémie Policajného zboru v Bratislave pod názvom Interkultúrna komunikácia so štátnymi príslušníkmi tretích krajín v zariadeniach (VYSK 241).

[2] **Country of transit** is the country through which migratory flows (regular or irregular) move. This is taken to mean the country (or countries), different from the country of origin, through which a migrant passes in order to enter a country of destination. Dostupné online z: https://ec.europa.eu/home-affairs/e-library/glossary/country-transit_en [cit. 2020-08-12].

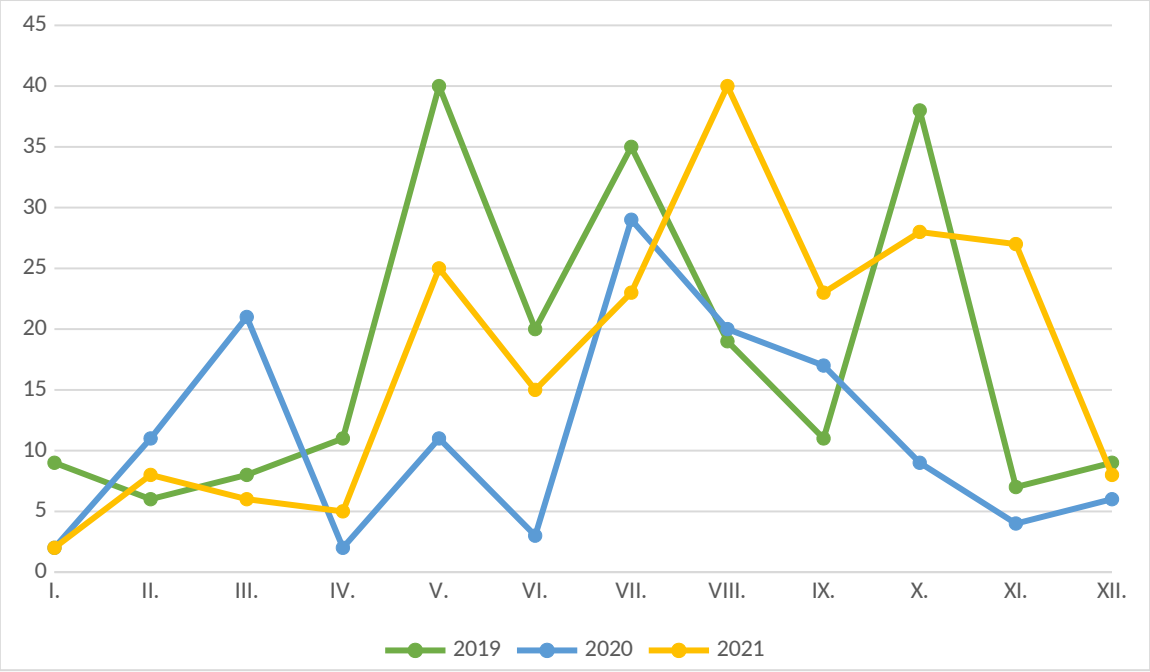
Tranzitná krajina/krajina tranzitu je krajina, cez ktorú sa uskutočňujú migračné toky (pravidelné alebo nepravidelné). To znamená, že ide o krajinu, ktorá nie je krajinou pôvodu migrantov, ale krajinou, ktorou migranti prechádzajú s cieľom dostať sa do cieľovej krajiny *(autorský preklad)*.

Tabuľka č. 1 Prehľad o neoprávnenom prekročení štátnej hranice Slovenskej republiky za obdobie jednotlivých mesiacov rokov 2019, 2020 a 2021.

	Spolu	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
2019	**213**	9	6	8	11	40	20	35	19	11	38	7	9
2020	**135**	2	11	21	2	11	3	29	20	17	9	4	6
2021	**210**	2	8	6	5	25	15	23	40	23	28	27	8

Zdroj: Vlastné spracovanie z údajov Úradu hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru.

Graf č. 1 Prehľad o neoprávnenom prekročení štátnej hranice Slovenskej republiky za obdobie jednotlivých mesiacov rokov 2019, 2020 a 2021.

Zdroj: Vlastné spracovanie z údajov Úradu hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru

V rámci kontextu migrácie do členských krajín Európskej únie (ďalej len „EÚ“) je potrebné upozorniť na skutočnosť, že s príchodom ŠPTK prichádza aj výzva pre vlády jednotlivých štátov zabezpečiť nielen finančné prostriedky na riešenie otázky migrácie, ale zároveň sa vysporiadať s potrebou poskytnutia primeraného bývania, zdravotnej starostlivosti, vzdelávania, právnej pomoci, zamestnania a v neposlednom rade aj jazykovej pomoci.

Predmetom predkladanej vedeckej štúdie, ktorá je výstupom z projektu Akadémie Policajného zboru v Bratislave pod názvom Interkultúrna komunikácia so štátnymi príslušníkmi tretích krajín v zariadeniach (VYSK 241), je poskytnúť bližší pohľad na analýzu súčasného stavu (ne)ovládania spoločného dorozumievacieho prostriedku pri komunikácii so ŠPTK, ktorí neoprávnene prekročili štátnu hranicu a následne sú zaistení v detenčných zariadeniach (na území Slovenskej republiky ide o útvary policajného zaistenia pre cudzincov) a poukázať na výzvy, ktorým musia jednotlivé štáty v rôznej miere čeliť v rámci národného prostredia s ohľadom na legislatívne rámce, prípadne relevantné právne predpisy európskeho, či medzinárodného práva. Analýzou legislatívnych rámcov v oblasti vzájomnej verbálnej komunikácie medzi zaistenými ŠPTK a príslušníkmi Policajného zboru (ďalej len

„príslušníci PZ“) v Slovenskej republike, resp. príslušníkmi ozbrojených zborov v rámci Českej republiky a Rakúskej republiky, je možné vymedziť nielen právne postavenie ŠPTK v rovine medzinárodnej a vnútroštátnej, ale taktiež identifikovať rámce pre zabezpečenie informácií ŠPTK v jazyku, ktorému rozumejú, alebo o ktorom sa dá odôvodnene predpokladať, že mu rozumejú, keďže v uvedenom prípade ide o ich právo, ktoré je zakotvené v rámci medzinárodnej legislatívy, a to predovšetkým v Dohovore o ochrane ľudských práv a základných slobôd,[3] Charte základných práv Európskej únie, Medzinárodnom pakte o občianskych a politických právach a súvisiacej judikatúry a pod.

1 Komunikácia so štátnymi príslušníkmi tretích krajín v kontexte medzinárodnej legislatívy a legislatívy Európskej únie

Po období rokov 2020 a 2021, ktoré boli výrazným spôsobom poznačené predovšetkým situáciou súvisiacou so šírením vírusu COVID-19, ako aj vojnovým konfliktom na Ukrajine v roku 2021, bolo predstavenie dlhodobo očakávaného návrhu reformy európskej migračnej a azylovej politiky významným míľnikom na úrovni EÚ. Nový pakt o migrácii a azyle predložila Európska komisia 23. septembra 2020 a väčšina členských štátov EÚ návrh privítala ako možnosť diskutovať o vytvorení fungujúcej migračnej politiky, keďže v návrhu je stanovený komplexný spoločný európsky rámec pre riadenie migrácie a azylu vrátane niekoľkých legislatívnych návrhov. Všeobecnú podporu našlo predovšetkým zameranie paktu na vonkajšiu dimenziu s ohľadom na efektívnu ochranu vonkajších hraníc a nadviazanie fungujúcich partnerstiev s kľúčovými krajinami pôvodu ŠPTK, ale aj tranzitnými krajinami. Medzi kľúčové priority patrí taktiež zefektívnenie návratovej politiky a zlepšenie azylového systému. Primárnymi cieľmi reformy spoločného európskeho azylového systému je:

- stanoviť spoločný rámec, ktorý prispeje ku komplexnému prístupu k riadeniu azylu a migrácie
- zvýšiť účinnosť a odolnosť systému proti migračnému tlaku
- odstrániť motivačné faktory a zastaviť sekundárne pohyby
- bojovať proti zneužívaniu a lepšie podporovať najviac postihnuté členské štáty[4]

Cieľom legislatívnych návrhov, ktoré sa v súčasnosti predkladajú, je:

- nahradiť dublinský systém novým systémom riadenia azylu a migrácie**,** ktorý lepšie rozdeľuje žiadosti o azyl medzi členské štáty prostredníctvom nového mechanizmu solidarity a zaručuje včasné spracovanie žiadostí;

- stanoviť dočasné a mimoriadne opatrenia na riešenie krízových situácií a situácií, ktoré nastanú v dôsledku zásahu vyššej moci, v oblasti migrácie a azylu;

- posilniť nariadenie Eurodac v záujme zlepšenia databázy EÚ na porovnávanie odtlačkov prstov žiadateľov o azyl;

- zriadiť plnohodnotnú agentúru EÚ pre azyl;

[3] Pre potreby predkladanej vedeckej štúdie budeme používať názov Európsky dohovor o ľudských právach.
[4] Bližšie pozri: https://www.consilium.europa.eu/sk/policies/eu-migration-policy/eu-asylum-reform/

- zaviesť nový povinný predvstupový skríning pozostávajúci z identifikačných, zdravotných a bezpečnostných kontrol, ako aj odoberania odtlačkov prstov a registrácie v databáze Eurodac;

- nahradiť smernicu o konaní o azyle zmeneným nariadením s cieľom harmonizovať postupy EÚ;

- nahradiť smernicu o oprávnení na medzinárodnú ochranu nariadením s cieľom harmonizovať normy ochrany a práva žiadateľov o azyl;

- zrevidovať smernicu o podmienkach prijímania s cieľom zabezpečiť pre žiadateľov o azyl harmonizované a dôstojné normy prijímania;
- vytvoriť stály rámec Únie pre presídľovanie.[5]

Legislatívne návrhy obsiahnuté v pakte predstavujú zastrešujúci prístup zahŕňajúci všetky aspekty migračnej a azylovej politiky, ktoré podporujú rovnováhu záujmov a potrieb všetkých členských štátov. Zároveň pakt poskytuje záruky, že každý členský štát sa bude zaoberať žiadosťami o azyl, za ktoré následne zodpovedá, čím sa má zabezpečiť, aby žiadny členský štát neznášal neprimeranú záťaž. Na dosiahnutie uplatňovania skutočne spoločnej migračnej a azylovej politiky si vyžaduje politickú vôľu a víziu a angažovanosť všetkých zúčastnených strán.

V súčasnosti sú legislatívne zmeny jednotlivých nariadení, t. j. nariadenie o riadení azylu a migrácie, nariadenie o azylovom konaní, ako aj nariadenie o kríze a vyššej moci, prerokovávané na úrovni Rady EÚ.

Uvedené legislatívne návrhy budú mať v budúcnosti vplyv aj na legislatívny rámec komunikácie so ŠPTK pri vstupe na územie členských štátov, v súčasnosti však v prípade zadržania ŠPTK a ich následnom umiestnení do detenčných zariadení má každý cudzinec zaistený v detenčnom zariadení právo na komunikáciu v rámci úradného styku s príslušnými orgánmi v jazyku, ktorému rozumie. Členský štát má teda povinnosť zabezpečiť tlmočníka s cieľom zaistenia štandardného postupu konania, t. j. aby štátny príslušník tretej krajiny v rámci všetkých procesných úkonov rozumel tlmočenému jazyku a mohol v ňom komunikovať. Právna úprava týkajúca sa noriem a postupov v oblasti komunikácie v rámci úradného styku so štátnymi príslušníkmi tretích krajín vo všetkých členských krajinách EÚ vrátane Slovenska je obdobná, keďže sa riadia spoločnou európskou legislatívou. V praxi je však predmetná právna úprava realizovaná s ohľadom na špecifické podmienky v jednotlivých krajinách.

Pravidlá komunikácie v rámci úradného styku tvoria súčasť predovšetkým nasledovných dokumentov:

- Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2013/32/EÚ z 26. júna 2013 o spoločných konaniach o poskytovaní a odnímaní medzinárodnej ochrany (ďalej len "Smernica 2013/32/EÚ");
- Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/115/ES zo 16. decembra 2008 o spoločných normách a postupoch členských štátov na účely návratu štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa neoprávnene zdržiavajú na ich území (ďalej len "Smernica 2008/115/ES");
- Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2010/64/EÚ z 20. októbra 2010 o práve na tlmočenie a preklad v trestnom konaní (ďalej len „Smernica 2010/64/EÚ");

[5] Bližšie pozri: https://www.consilium.europa.eu/sk/policies/eu-migration-policy/eu-asylum-reform/

- Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 439/2010 z 19. mája 2010, ktorým sa zriaďuje Európsky podporný úrad pre azyl (ďalej len "Nariadenie č. 439/2010");
- Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 640/2013 z 26. júna 2013, ktorým sa stanovujú kritériá a mechanizmy na určenie členského štátu zodpovedného za posúdenie žiadosti o medzinárodnú ochranu podanej štátnym príslušníkom tretej krajiny alebo osobou bez štátnej príslušnosti v jednom z členských štátov (ďalej len „Nariadenie č. 640/2013");
- Odporúčanie Komisie (EÚ) 2017/432 zo 7. marca 2017 týkajúce sa zaistenia účinnejších návratov pri vykonávaní smernice 2008/115/ES (ďalej len „Odporúčanie č. 2017/432");
- Odporúčanie Komisie z 1. októbra 2015, ktorým sa ustanovuje spoločná „príručka o návrate", ktorú majú používať príslušné orgány členských štátov pri vykonávaní úloh spojených s návratom (C(2015) 6250 final).

V samotných dokumentoch sú jasne definované požiadavky na zabezpečenie riadnej komunikácie s príslušnými orgánmi prostredníctvom tlmočníka. *"(...) v zmysle článku 1 Ženevského dohovoru alebo ako osoby oprávnené na doplnkovú ochranu, by mal mať každý žiadateľ účinný prístup ku konaniu, možnosti spolupráce a riadnej komunikácii s príslušnými orgánmi, aby mohol predložiť relevantné dôkazy týkajúce sa jeho prípadu, (...)."*[6] Konanie, v rámci ktorého prebieha posúdenie žiadosti o medzinárodnú ochranu, by navyše za bežných okolností malo žiadateľovi o azyl poskytnúť aspoň: právo zostať v členskom štáte do vydania rozhodnutia rozhodujúcim orgánom; prístup k tlmočníckej službe pri predkladaní svojho prípadu v prípade pohovoru s úradmi; (…) právo byť v rozhodujúcich okamihoch v priebehu procesu informovaný o svojom právnom postavení v jazyku, ktorému rozumie; a právo na účinný opravný prostriedok pred súdom v prípade zamietavého rozhodnutia.[7] Zároveň, podľa ods. 28 predmetnej smernice, je nevyhnutné taktiež zabezpečiť, aby *"základná komunikácia potrebná na to, aby príslušné orgány boli schopné porozumieť, či si osoby želajú požiadať o medzinárodnú ochranu, by sa mala zabezpečiť prostredníctvom tlmočenia."*[8] Taktiež v rámci poskytovania informácií a poradenstva v zariadeniach určených na zaistenie a na hraničných priechodoch sú jednotlivé členské štáty povinné zabezpečiť *"(...) tlmočenie v rozsahu, ktorý je potrebný na uľahčenie prístupu ku konaniu o azyle."*[9] Pokiaľ ide o samotné konanie, všetky členské štáty sú povinné zabezpečiť rovnaké záruky pre žiadateľov. Medzi procesné záruky uvádzané v rámci článku 12 ods. 1 písm. a) patrí aj nevyhnutnosť informovať žiadateľov *"(...) v jazyku, ktorému rozumejú alebo o ktorom sa odôvodnene predpokladá, že mu rozumejú, (...)"* a následne, v súlade s článkom 12 ods. 1 písm. b) smernice 2013/32/EÚ, je dôležité, aby boli žiadateľom poskytnuté služby tlmočníka vždy, keď je to potrebné, aby mohli predložiť svoj prípad príslušným orgánom.

Nevyhnutnosťou je však podotknúť, že na území SR ako členského štátu je najdôležitejším zákonom na národnej úrovni, ktorý upravuje podmienky a okolnosti komunikácie v cudzom jazyku prostredníctvom tlmočníka, Ústava Slovenskej republiky, v ktorej je v článku 47 uvedené: *"Kto vyhlási, že neovláda jazyk, v ktorom sa vedie konanie*

[6] Pozri: čl. 1 Ženevského dohovoru.

[7] Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2013/32/EÚ z 26. júna 2013 o spoločných konaniach o poskytovaní a odnímaní medzinárodnej ochrany.

[8] Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2013/32/EÚ z 26. júna 2013 o spoločných konaniach o poskytovaní a odnímaní medzinárodnej ochrany.

[9] Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2013/32/EÚ z 26. júna 2013 o spoločných konaniach o poskytovaní a odnímaní medzinárodnej ochrany.

podľa odseku 2, má právo na tlmočníka."[10] Právo na tlmočníka je teda ukotvené hneď v niekoľkých právne záväzných dokumentoch.

2 Právna úprava komunikácie príslušníkov PZ so ŠPTK zaistenými v rámci útvarov policajného zaistenia pre cudzincov v Slovenskej republike

Úrad hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru (ďalej len „ÚHCP P PZ") je orgán s celoslovenskou pôsobnosťou pre oblasť zabezpečovania kontroly hraníc Slovenskej republiky. ÚHCP P PZ je útvarom Prezídia Policajného zboru, ktorý priamo riadi, metodicky usmerňuje a kontroluje činnosť svojich organizačných zložiek pri plnení úloh v oblasti: kontroly hraníc, boja proti nelegálnej migrácii a prevádzačstvu, analýzy rizík, spolupráce s Európskou agentúrou pre pohraničnú a pobrežnú stráž (ďalej len „agentúra Frontex"), analýzy cestovných dokladov, pobytového režimu cudzincov, návratov cudzincov, vyhosťovania cudzincov, vízovej praxe a vo vymedzenom rozsahu aj na úseku azylového konania a realizácii dublinského nariadenia. Zároveň ÚHCP P PZ postupuje v súlade s národnými právnymi predpismi, ktoré upravujú vstup o pobyt cudzincov na území Slovenskej republiky, vízovú oblasť a postupy v prípade neoprávneného pobytu ŠPTK na našom území. Ide predovšetkým o nasledovné právne predpisy platné na území Slovenskej republiky:

- Ústava Slovenskej republiky;
- Zákon č. 480/2002 Z. Z. o azyle;
- Zákon č. 71/1967 Zb. o správnom konaní;
- Zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore;
- Zákon č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ktorý okrem iného stanovuje, že úradná agenda súvisiaca s pobytom ŠPTK sa vedie v štátnom jazyku.

V ustanoveniach zákona č. 480/2002 Z. z. o azyle je premietnutý najmä Ženevský dohovor o právnom postavení utečencov z roku 1951, Newyorský protokol týkajúci sa právneho postavenia utečencov z roku 1967, ako aj príslušné európske smernice či nariadenia upravujúce oblasť medzinárodnej ochrany ŠPTK.[11] V súčasnosti sú na území Slovenskej republiky k dispozícii pre vyššie uvedené účely útvary policajného zaistenia pre cudzincov v Medveďove a v Sečovciach.

Útvary policajného zaistenia pre cudzincov sú detenčnými zariadeniami, ktoré sú primárne využívané na dočasné zadržanie štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sú pozbavení osobnej slobody , pričom zaistenie štátnych príslušníkov tretíchc krajín sa uplatňuje voči cudzincom, ktorí sú na území Slovenskej republiky bez povolenia na pobyt. Na tomto mieste je dôležité poznamenať, že migrácia bez povolenia nie je na území SR posudzovaná ako trestný čin, ale ako priestupok. V podmienkach Slovenskej republiky ide o jediný priestupok, za ktorý môže byť cudzinec umiestnený (zaistený) do útvarov policajného zaistenia pre cudzincov (ďalej len „ÚPZC"), pričom primárnym cieľom zaistenia je príprava a realizácia vyhostenia cudzinca do krajiny pôvodu alebo tranzitu alebo do krajiny, ktorá je podľa tzv. Dublinského systému zodpovedná za posúdenie žiadosti o azyl. Žiadatelia o azyl môžu byť zaistení, kým sa zistia hlavné dôvody ich žiadosti o azyl alebo, aby sa predišlo úteku, ak bola žiadosť o azyl zrejme podaná iba v úmysle zabrániť bezprostredne

[10] Ústava Slovenskej republiky.
[11] Bližšie pozri: https://www.minv.sk/?migracny-urad-mv-sr

hroziacemu vyhosteniu.[12] Zaistenie vykonávajú príslušníci PZ. Právna úprava zaistenia v Slovenskej republike je obsiahnutá v časti VI. § 62-74 zákona o pobyte cudzincov. Tieto ustanovenia zahŕňajú dôvody zaistenia, úpravu podmienok v ÚPZC a umiestnenie ŠPTK, úpravu režimu v ÚPZC, ustanovenia o zdravotnej starostlivosti zaistených osôb, práva zaistených osôb, trvanie zaistenia a dôvody pre prepustenie. Pobyt v ÚPZC môže trvať až jeden a pol roka, v prípade rodín s deťmi až šesť mesiacov. V prípade zaistenia v ÚPZC, zaistený je povinný dodržiavať režim, ktorý je určený útvarovým poriadkom.

„Komunikovať s ľuďmi iných kultúr predpokladá dohodu na spoločnom verbálnom aj neverbálnom prejave. Pretože sa takéto procesy uskutočňujú často na nevedomej úrovni, dochádza k nedorozumeniam.“[13] Komunikácia s cudzincami zaistenými v ÚPZC má svoje špecifiká a s ohľadom na skutočnosť, že zvyčajne ide o ŠPTK, ktorí nehovoria svetovo rozšírenými jazykmi, resp. častokrát hovoria iba svojím materinským jazykom, k nedorozumeniam dochádza pomerne často. V podstate však môžeme skonštatovať, že komunikácia v rámci ÚPZC prebieha v dvoch rovinách. Prvá rovina zastrešuje komunikáciu pre potreby úradného styku medzi zaistenými cudzincami a príslušnými orgánmi a druhá rovina pokrýva každodennú komunikáciu medzi zaistenými cudzincami a príslušníkmi PZ, prípadne inými osobami, ktoré poskytujú cudzincom bezodplatnú sociálnu podporu, či právne poradenstvo.

V rámci administratívnych úkonov a v rámci procesu podania a posudzovania žiadosti o azyl sú členské štáty povinné zabezpečiť pracovníkov, ktorí sú v danej problematike riadne vyškolení a absolvovali príslušnú odbornú prípravu, ktorá zahŕňa prvky uvedené v článku 6 ods. 4 písm. a) až e) nariadenia č. 439/2010.[14] Z uvedeného vyplýva, že príslušníci policajného zboru pôsobiaci v rámci ÚPZC musia mať primerané vedomosti alebo absolvovanú potrebnú odbornú prípravu, aby si mohli plniť svoje pracovné povinnosti. Medzi nároky práce so zaistenými cudzincami patrí aj jazyková kompetencia, ktorá je nevyhnutná pri zabezpečovaní každodennej komunikácie a formulovaní inštrukcií, ktoré sa týkajú existencie v ÚPZC. Medzi kľúčový komunikačný aspekt patrí zabezpečenie poučenia všetkých osôb, ktoré sú umiestnené v zariadení o časovom rozvrhu dňa v priestoroch a podľa možnosti i vydanie preloženého odpisu časového rozvrhu dňa v ubytovacích priestoroch v materinskom jazyku zaistených ŠPTK alebo aspoň v jazyku, ktorému rozumejú.[15]

Medzi najrozšírenejší jazyk súčasnosti patrí angličtina. Ide o jazyk, ktorý je tzv. *„lingua franca“,* platforma pre komunikáciu medzi ľuďmi na celom svete, ktorí majú materinský jazyk iný ako angličtinu. Napriek skutočnosti, že angličtina je v súčasnosti mimoriadne rozšírený jazyk a z pohľadu príslušníkov PZ pôsobiacich v ÚPZC je častokrát aj pracovným nástrojom, mnoho štátnych príslušníkov z tretích krajín disponuje jazykovou kompetenciou iba vo vlastnom materinskom jazyku. Na vyjadrenie svojich potrieb sa snažia často využiť práve tlmočníka, prípadne iných ŠPTK zaistených v ÚPZC, ak tlmočník nie je prítomný.

Členské štáty majú povinnosť zabezpečiť základnú komunikáciu medzi cudzincom a príslušnými orgánmi v úradnom styku, a to v jazyku, ktorému cudzinec umiestnený v ÚPZC rozumie, t. j. prostredníctvom zabezpečenia tlmočníka, na ktorého sú kladené konkrétne požiadavky nielen v oblasti jazykovej a kultúrnej kompetencie, ale taktiež musí byť

[12] Bližšie pozri: https://www.hrl.sk/sk/co-robime/temy/zaistenie-cudzincov

[13] NOVÁKOVÁ. I. et al. Interkultúrna komunikácia so štátnymi príslušníkmi tretích krajín v zariadeniach, s. 28.

[14] Pozri: článok 4 ods. 3 a 4 Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2013/32/EÚ z 26. júna 2013 o spoločných konaniach o poskytovaní a odnímaní medzinárodnej ochrany.

[15] Pozri: § 90 ods. 2 písm. e), f) zákona č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

zohľadnený rodový aspekt, ak o to cudzinec umiestnený v ÚPZC požiada. S cieľom zaistiť efektívnu komunikáciu medzi cudzincami umiestnenými v ÚPZC a príslušnými orgánmi v zmysle uvádzaných dokumentov, sú tlmočníci a prekladatelia zabezpečujúci úradnú komunikáciu s príslušnými orgánmi v rámci jednotlivých procesných úkonov vyberaní zo zoznamu súdnych znalcov, prekladateľov a tlmočníkov Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky. Rovnako aj prekladateľ, ktorý zabezpečuje preklad úradnej dokumentácie, prípadne informačných materiálov, je vyberaný zo zoznamu súdnych znalcov, prekladateľov a tlmočníkov Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky. Na základe východiskových dokumentov je však požiadavka na tlmočenie formulovaná iba pre potreby procesných úkonov a úradnej komunikácie s príslušnými orgánmi.

Podmienky výkonu tlmočníckej činnosti, ako aj práva a povinnosti tlmočníkov pre potreby úradného styku, upravuje na Slovensku zákon č. 382/2004 Z. z. o znalcoch, tlmočníkoch a prekladateľoch (ďalej len „Zákon č. 382/2004“). *„O oprávnení, resp. spôsobilosti prekladateľa vykonávať činnosť úradného prekladateľa sa nevydáva rozhodnutie, prekladateľ nie je vymenovaný, nedostáva ani osvedčenie, ale po splnení presne vymedzených podmienok je zapísaný do zoznamu znalcov, tlmočníkov a prekladateľov. Zákon stanovuje 10 podmienok, po ktorých splnení má žiadateľ právny nárok na zápis do zoznamu (...)”*[16]. Zápis zároveň nie je nevyhnutne podmienený aktuálnou potrebou nových prekladateľov. *“Zoznam vedie Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky osobitne pre tlmočníkov a prekladateľov, odborom zápisu je príslušný jazyk. Ministerstvo je zároveň oprávnené zápis do zoznamu vykonať. Zoznam je verejne a bezplatne prístupný na internete (...)”*[17] Okrem zákona č. 382/2004 je pre úradných tlmočníkov záväzný aj nový medzinárodný štandard týkajúci sa oblasti práva ISO 20228:2019, ktorý v apríli 2019 zverejnila Medzinárodná organizácia pre normalizáciu *(angl. International Organization for Standardization, skrátene ISO) zodpovedná za vývoj a publikáciu medzinárodných noriem.* Norma špecifikuje kompetencie, ktorými by mali disponovať úradní tlmočníci. Tieto kompetencie vychádzajú zo základných schopností a znalostí potrebných pre výkon tlmočníckej činnosti ako takej, vrátane jazykových, interkultúrnych, medziľudských a technických zručností. Tie norma dopĺňa o kompetencie potrebné pre výkon činnosti v právnej oblasti, teda dôkladné pochopenie úloh právnikov, sudcov, súdnych úradníkov, prokurátorov a podobne.[18] Pre potreby ÚPZC sa tlmočník stáva mediátorom, ktorého zodpovednosťou nie je len pomáhať jednotlivým stranám vyhnúť sa potenciálnym nedorozumeniam a predvídať oblasti konfliktu, ale stáva sa osobou, ktorá aktívne prispieva k vybudovaniu spoločnej kultúrno-kognitívnej platformy, ktorá uľahčuje a umožňuje úspešné vzájomné porozumenie. V kontexte ÚPZC je práca tlmočníka mimoriadne náročná predovšetkým s ohľadom na psychické a emocionálne rozpoloženie umiestnených ŠPTK, ktorí často trpia pocitmi bezmocnosti, frustrácie a ochromujúcim strachom z budúcnosti. Úloha tlmočníka, ako jazykového a kultúrneho mediátora, tak v tomto prostredí naberá novú (oveľa silnejšiu) sociálnu, emocionálnu a psychologickú funkciu.

S ohľadom na skutočnosť, že za ostatné obdobie boli v rámci ÚPZC umiestnení predovšetkým cudzinci, ktorých materinský jazyk nepatrí medzi rozšírené jazyky (napr. Afganistan, Pakistan, Bangladéš, Maroko, Sudán, Turecko atď.) komunikácia bez účasti tlmočníka býva zvyčajne veľmi náročná. Zároveň nie je možné vyžadovať od príslušníkov PZ, aby ovládali jazyk každého cudzinca, ktorý je zaistený v ÚPZC. Jedným z nie menej podstatných aspektov, ktorý výrazným spôsobom ovplyvňuje komunikáciu so zaistenými cudzincami je aj skutočnosť, že zvyčajne ide o ľudí, ktorí majú nižšiu úroveň

[16] GULDANOVÁ, Z. Právny rámec úradného prekladu na Slovensku a v *Česku,* s. 70.
[17] GULDANOVÁ, Z. Právny rámec úradného prekladu na Slovensku a v Česku, s. 70.
[18] Bližšie pozri: https://www.lexika.sk/blog/nova-norma-pre-pravne-tlmocenie/Simona_Pralovska

vzdelania. Z uvedeného následne vyplýva, že aj príslušník Policajného zboru, ale aj tlmočník, či zástupcovia neziskových organizácií (napr. Liga za ľudské práva), ktorí dobrovoľne poskytujú predovšetkým právne poradenstvo pre ŠPTK zaistených v ÚPZC a zároveň komunikujú ich potreby, pri interkultúrnej komunikácii plnia funkciu mediátora a v rámci proaktívneho prístupu môžeme hovoriť o širokej škále činností, ktorými presahujú svoje kompetencie stanovené zákonom. Legislatívne zakotvenie komunikácie medzi príslušníkmi Policajného zboru a cudzincami umiestnenými v ÚPZC v čase, keď je nevyhnutné komunikovať každodenné požiadavky, či už zo strany príslušníkov PZ alebo samotných ŠPTK, a teda ide o komunikáciu neúradného charakteru ostáva otvorenou otázkou, keďže v súčasnosti na Slovensku takáto komunikácia nie je legislatívne podchytená, a teda netvorí súčasť žiadneho právneho predpisu.

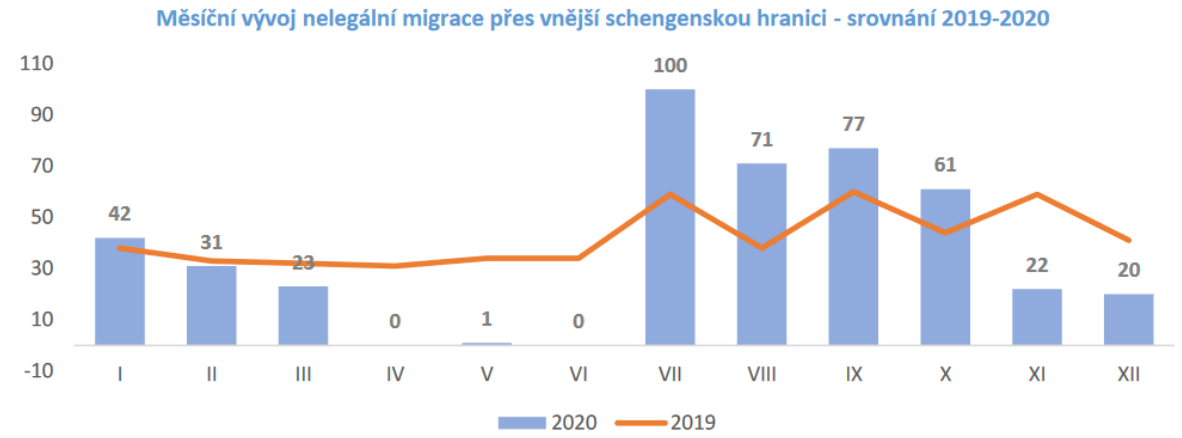
3 Právna úprava komunikácie príslušníkov PZ so ŠPTK zaistenými v zariadeniach pre zaistenie cudzincov v Českej republike

Napriek skutočnosti, že po masovom rozšírení pandémie súvisiacej so šírením vírusu COVID-19, bol celosvetovo obmedzený (až zastavený) pohyb osôb, keďže väčšina krajín implementovala obmedzenia týkajúce sa vstupu na územie jednotlivých štátov EÚ, a to najmä pokiaľ ide o vstup ŠPTK na územie členských štátov EÚ, nelegálna migrácia má v Českej republike (podobne ako v Slovenskej republike) stúpajúcu tendenciu, keďže medziročne stúpla nelegálna migrácia o viac ako polovicu.

V roku 2021 bolo na území Českej republiky zaistených celkovo 11 170 osôb, ktoré neoprávnene prekročili štátnu hranicu Českej republiky. V porovnaní s rokom 2020 ide teda o nárast počtu nelegálne migrujúcich cudzincov, a to až o 57 %. Z uvedeného počtu bolo 335 cudzincov zadržaných v rámci vnútornej hranice Schengenského priestoru, t. j. na medzinárodných letiskách a u 10 835 bol zistený nelegálny pobyt. Nelegálna migrácia je však v Českej republike o čosi pestrejšia, pokiaľ ide o štátnu príslušnosť zaistených cudzincov, keďže v roku 2021 išlo o príslušníkov 103 štátov (najvyšší počet zaistených ŠPTK tvorili obyvatelia Ukrajiny (5 844 osôb), Moldavska (1 584 osôb), Afganistanu (529 osôb) a Sýrie (428 osôb). Z celkového počtu nelegálnych migrantov bolo 1 330 osôb zaistených pri nelegálnej tzv. tranzitnej migrácii (išlo predovšetkým o štátnych príslušníkov Afganistanu (513 osôb), Sýrie (394 osôb), Maroka (133 osôb), Turecka (50 osôb) a Alžírska (44 osôb).

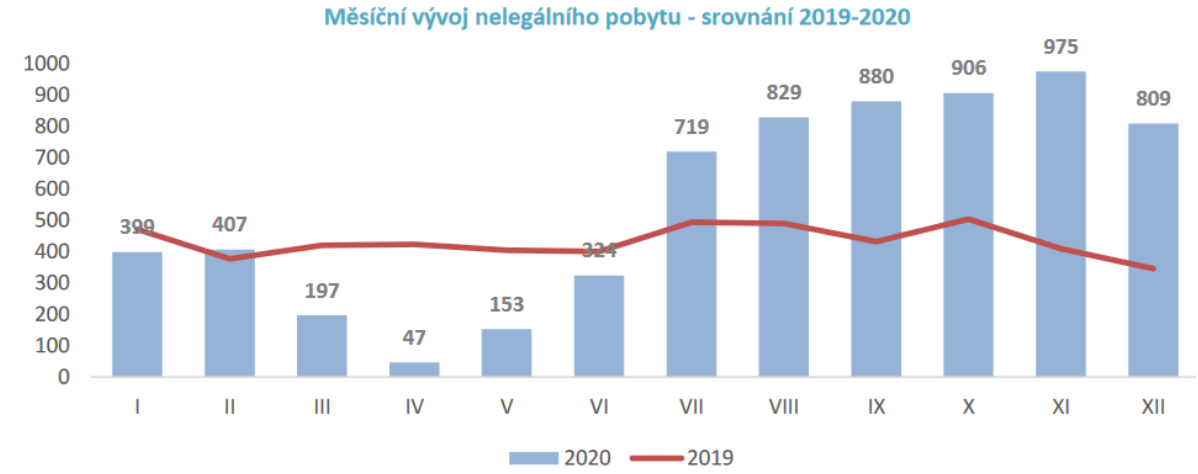
V roku 2020 bolo na území Českej republiky odhalených celkovo 7 093 osôb, ktoré sa zdržiavali na území Českej republiky nelegálne. V porovnaní s rokom 2019 ide o medziročný nárast vo výške 24.9 %. Z uvedeného počtu bolo 448 osôb zaistených pre neoprávnenom prekročení štátnej hranice a 6 645 osôb v súvislosti s neoprávneným pobytom na území Českej republiky. Pri neoprávnenom prekročení štátnej hranice išlo predovšetkým o štátnych príslušníkov Ukrajiny (211 osôb), Gruzínska (58 osôb) a Ruska (43 osôb). Pokiaľ ide o neoprávnený pobyt na území Českej republiky, odhalených bolo najviac štátnych príslušníkov Ukrajiny (3 242 osôb), Moldavska (992 osôb), Vietnamu (231).

Graf č. 2 Prehľad o neoprávnenom prekročení štátnej hranice Českej republiky za obdobie jednotlivých mesiacov rokov 2019 a 2020.[19]

Zdroj: ŘSCP

Graf č. 3 Prehľad o neoprávnenom pobyte na území Českej republiky za obdobie jednotlivých mesiacov rokov 2019 a 2020.[20]

Zdroj: ŘSCP

Problematikou migrácie sa v Českej republike na úrovni štátnych orgánov zaoberá predovšetkým Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra České republiky, Rada vlády pro národnostní menšiny, Odbor azylové a migrační politiky, Integrace cizinců (Ministerstvo práce a sociálních věcí) a Cizinecká policie České republiky. V Českej republike, podobne ako na Slovensku, sa problematikou migrácie zaoberajú aj mnohé mimovládne organizácie, ktoré pre účely komunikácie so štátnymi príslušníkmi z tretích krajín, ktorí sú zaistení v zariadeniach pre zaistenie cudzincov (podľa legislatívy Českej republiky – *zařízení pro zajištění cizinců)*, využívajú väčšinou svojich zamestnancov, ktorých primárnou náplňou práce nie je tlmočenie, a teda nie sú profesionálnymi tlmočníkmi. Často však ide o tzv. *"native speakers"*, ktorí síce nemajú tlmočnícke vzdelanie, ale

[19] Pozri: Zprava_o_situaci_v_oblasti_migrace_a_integrace_cizincu_na_uzemi_Ceske_republiky_2020.pdf
[20] Pozri: Zprava_o_situaci_v_oblasti_migrace_a_integrace_cizincu_na_uzemi_Ceske_republiky_2020.pdf

pomáhajú cudzincom predovšetkým s neúradnou komunikáciou, sociálnymi a právnymi úkonmi. Ide teda o akýchsi kultúrnych mediátorov.

Pokiaľ ide o profesionálnych tlmočníkov, podobne ako na Slovensku, sú tlmočníci poskytujúci svoje služby pre potreby úradného styku s príslušnými orgánmi vedení v evidencii znalcov a tlmočníkov Českej republiky, za ktorú zodpovedá Ministerstvo spravodlivosti Českej republiky. Oproti Slovensku je však v Českej republike k dispozícii evidencia znalcov a tlmočníkov Komory súdnych tlmočníkov Českej republiky (ďalej len "KST ČR"), ktorá predstavuje profesijnú organizáciu združujúcu súdnych tlmočníkov, a to v súlade so zákonom č. 36/1967 Zb. o znalcoch a tlmočníkoch. V Českej republike, právo štátneho príslušníka tretej krajiny na tlmočníka vyplýva predovšetkým z nasledujúcich právnych predpisov, ktoré sú v súčasnosti platné na národnej úrovni:

- z Listiny základných práv a slobôd;
- zo Zákona o azyle;
- zo Zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní;
- zo Zákona č. 141/1961 Zb. o trestnom konaní súdnom (Trestnom poriadku);
- zo Zákona č. 325/1999 Zb. o azyle a o zmene zákona č. 283/1991 Zb. o Polícii Českej republiky;

Listina základných práv a slobôd upravuje právo na tlmočníka v 5 hlave v čl. 37 ods. 4.: *„Kdo prohlásí, že neovládá jazyk, jímž se vede jednání, má právo na tlumočníka."* V zákone č. 141/1961 Zb. o trestnom konaní súdnom (trestný poriadok). §2 ods. 14 je uvedené, že orgány činné v trestnom konaní vedú konanie a vyhotovujú svoje rozhodnutia v českom jazyku a *„Každý, kdo prohlásí, že neovládá český jazyk, je oprávněn používat před orgány činnými v trestním řízení svého mateřského jazyka nebo jazyka, o kterém uvede, že ho ovládá."*[21] Zákon č. 325/1999 Zb. o zmene zákona č. 283/1991 Zb. o Polícii Českej republiky (zákon o azyle) v § 22 ods. 1 opakuje právo na konanie v materinskom jazyku účastníka konania alebo v jazyku, v ktorom je cudzinec schopný dorozumieť sa, a to v súlade so zákonom č. 141//1961 Zb. o trestnom konaní súdnom (trestný poriadok) § 2 ods. 14. V § 22 ods. 2 až 3 odkazuje na bezplatné poskytnutie tlmočníka na úkony, ku ktorým bol ministerstvom predvolaný alebo vyzvaný. Účastník konania je taktiež oprávnený na svoje vlastné náklady prizvať tlmočníka podľa svojho vlastného uváženia a voľby. Následne v § 23 ods. 5 je uvedená taktiež možnosť voľby tlmočníka rovnakého pohlavia.[22] V rámci § 28 ods 1 zákon taktiež uvádza, že tlmočník môže vykonávať aj funkciu zapisovateľa. Zároveň, v prípade, že obvinený neuvedie aký jazyk ovláda, prípadne uvedie dialekt, ktorý nie je jazykom jeho národnosti a ani úradným jazykom štátu, ktorého je občanom a pre takýto dialekt/jazyk neexistuje v zozname tlmočníkov Českej republiky žiadna osoba, orgán činný v trestnom konaní určí tlmočníka, ktorý je schopný tlmočiť do/z jazyka národnosti obvineného, prípadne ovláda úradný jazyk štátu, ktorého je obvinený občanom. Ak ide o osoby bez štátneho občianstva, zohľadňuje sa jazyk štátu, v ktorom má obvinený trvalý pobyt alebo štát pôvodu.

Pokiaľ ide o komunikáciu mimo úradného styku, pomoc cudzincom zvyčajne poskytujú neziskové organizácie akými sú napr. Organizace pro pomoc uprchlíkům (OPU), Sdružení občanů zabývající se emigranty (SOZE), Poradna pro integraci (PPI), Slovo 21 atď. Hlavným cieľom neziskových organizácií je realizácia všestrannej pomoci cudzincom, predovšetkým v oblasti integračnej sociálnej a právnej pomoci, či psychologického poradenstva. Často však realizujú aj rôzne vzdelávacie, kultúrne a mediálne projekty, prípadne sa venujú aj projektom, prostredníctvom ktorých sa snažia zvýšiť informovanosť

[21] ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád).
[22] BOČKOVÁ, T. Tlumočení pro migranty.

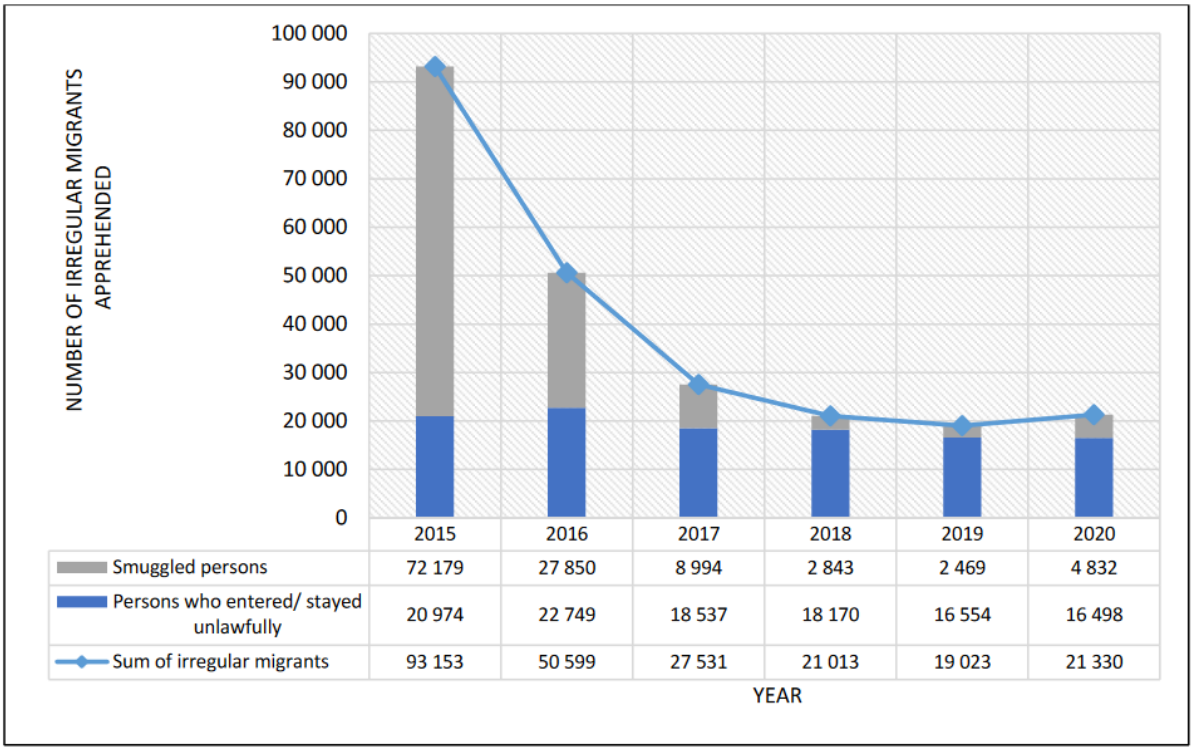
verejnosti o problematike migrácie. Na komunikáciu s cudzincami využívajú ako profesionálnych, tak i amatérskych tlmočníkov, a to hlavne pre oblasť komunitného tlmočenia.

Z uvedeného vyplýva, že stav v Českej republike je porovnateľný so situáciou v Slovenskej republike, kde je v legislatíve zakotvené právo štátneho príslušníka tretej krajiny na bezplatný tlmočnícky servis v prípade, ak ide o úradný styk s príslušnými orgánmi. Legislatívna úprava komunikácie medzi príslušníkmi PZ a štátnymi príslušníkmi tretích krajín mimo úradného styku neexistuje. Otázka interkultúrnej komunikácie v rámci priestorov zariadení pre zaistenie cudzincov, kde je nevyhnutné komunikovať každodenné potreby a inštrukcie, či už zo strany príslušníkov PZ alebo cudzincov, ostáva teda z pohľadu legislatívy (podobne ako v Slovenskej republike) nedoriešená. Na tomto mieste je dôležité podotknúť, že podiel neúradnej komunikácie so štátnymi príslušníkmi tretích krajín v rámci zariadení pre zaistenie cudzincov je, v porovnaní s komunikáciou v rámci úradného styku, oveľa väčší.

4 Právna úprava komunikácie príslušníkov PZ so ŠPTK zaistenými v detenčných zariadeniach v Rakúsku

Rakúsko sa, na rozdiel od Slovenskej republiky alebo Českej republiky, musí každoročne vysporiadať so stále narastajúcim počtom migrantov, pre ktorých je Rakúsko nie tranzitnou, ale cieľovou krajinou (pozri graf č. 4).

Graf č. 4 Prehľad o počte zaitených ŠPTK, ktorí sa neoprávnene zdržiavali na území Rakúskej republiky za obdobie jednotlivých mesiacov rokov 2015 až 2020.

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Smuggled persons	72 179	27 850	8 994	2 843	2 469	4 832
Persons who entered/ stayed unlawfully	20 974	22 749	18 537	18 170	16 554	16 498
Sum of irregular migrants	93 153	50 599	27 531	21 013	19 023	21 330

Zdroj: Criminal Intelligence Service Austria, 2021:11

Táto skutočnosť prispela k zjednodušeniu imigračných postupov a prijatiu opatrení, ktorých hlavným cieľom je uľahčiť integráciu cudzincov do spoločnosti. Zároveň je potrebné

poukázať na skutočnosť, že problematika migrácie nie je pre Rakúsko nová. Rakúsko už od 90. rokov aktívne pristupuje k riešeniu migrácie, ktorej čelí. Okrem zlepšenia metód prognózovania vynakladá Rakúsko značné úsilie na analýzu migračných vzorcov. Zielland Österreich je projektom, ktorý je spolufiancovaný Fondom pre azyl, migráciu a integráciu (AMIF) a od 1. januára 2020 sa zameriava na integrovanie perspektívy (potenciálnych) migrantov a utečencov s cieľom lepšie porozumieť dôvodom a okolnostiam výberu Rakúska ako cieľovej krajiny z pohľadu ŠPTK.[23] Zároveň sa usiluje o spoluprácu s tretími krajinami a v roku 2020 sa išlo predovšetkým o spoluprácu so severnou Afrikou a západným Balkánom. Od januára 2020 je Rakúsko zodpovedné za riadenie projektu COP-North Africa against Migrant SMUGGling and THB, ktorý je zameraný na boj proti prevádzačstvu migrantov a obchodovaniu s ľudmi. Rakúsko sa však sústreďuje aj na posilnenie spolupráce s Tunisko, pričom ide o spoločný projekt, ktorý je financovaný Medzinárodným bezpečnostným fondom – Polícia (the International Security Fund – Police) a particupujú na ňom aj Francúzsko, Nemecko, Taliansko, Holandsko a Interpol. Primárnym cieľom uvedeného zoskupenia krajín v projekte je nadviazanie efektívneho partnerstva s príslušnými orgánmi severoaftrických štátov ako prostriedku riešenia problematiky pašovania a obchodovania s ľuďmi. Rakúsko taktiež v rámci projektu Medzinárodného centra pre rozvoj migračnej politiky (ICMPD) aktívne podporuje budovanie tuniskej pohraničnej a pobrežnej stráže, čím prispieva k posilneniu riadenia migrácie. Rakúsko bolo taktiež účastné v roku 2020 na rokovaniach o dohode "post- Cotonou".[24] Prostredníctom operatívnej kancelárie (JOO) so sídlom vo Viedni zároveň počas roka 2020 nadviazalo Rakúsko spoluprácu s partnermi zo západného Balkánu, a to konkrétne počas podujatia the Danube and South East Europe Joint Action Days[25] a prostredníctvom EMPACT (the European Multidisciplinary Platform Against Criminal Threats). Rakúsko taktiež predsedalo osobitnej skupine pre západný Balkán, orgánu zriadenému na podporu spolupráce a budovanie vzťahov medzi členskými štátmi EÚ a balkánskymi partnermi. V rámci projektu s názvom „Posilnenie poskytovania informácií a poradenstva v rámci AVRR na západnom Balkáne" ("Strengthening the delivery of information provision and counsellingwithin the scope of AVRR in the Western Balkans")prispelo Rakúsko finančnými prostriedkami na podporu dobrovoľného návratu z Albánska a Bosny a Hercegoviny do krajín pôvodu medzi júnom 2019 a decembrom 2020. Realizovaním projektu Medzinárodnej organizácie pre migráciu (IOM) zároveň posilnilo informačnú kampaň pre obyvateľstvo o témach návratu, rizík nelegálnej migrácie a pre uvedené účely zostavilo informačné materiály v v arabčine, angličtine, paštštine a urdčine.[26]

Pokiaľ ide o kľúčové právne predpisy rakúskeho vnútroštátneho poriadku, ktoré sa venujú oblasti migrácie a upravujú komunikáciu so ŠPTK na území Rakúska, patria predovšetkým:

- Zákon o konaní pred Spolkovým úradom pre migráciu a azyl;
- Zákon o cudzineckej polícii (*Bundesgesetz über die Ausübung der Fremdenpolizei, die Ausstellung von Dokumenten für Fremde und die Erteilung von Einreisetitel) (StF: BGBl. I Nr. 100/2005);*

[23] Výročná správa Federálneho ministerstva vnútra, 2020.

[24] Bližšie pozri: https://ec.europa.eu/migrant-integration/system/files/2021-11/emn-annual-policy-report-austria-2020.pdf

[25] Criminal Intelligence Service Austria, 2020d, 2020c.

[26] Bližšie pozri: https://ec.europa.eu/migrant-integration/system/files/2021-11/emn-annual-policy-report-austria-2020.pdf

- Zákon o azyle z roku 2005 (*Bundesgesetz über die Gewährung von Asyl) (StF: BGBl. I Nr. 100/2005);*

- Zákon o všeobecnom administratívnom postupe *(Allgemeines Verwaltungsverfahrensgesetz 1991) (StF: BGBl. Nr. 51/1991)*;

- Zákon o usadzovaní a pobyte *(Bundesgesetzblatt II 451/2005);*
- Spolkový ústavný zákon o ubytovaní a prideľovaní cudzincov, ktorí potrebujú pomoc a ochranu *(Bundesverfassungsgesetz Unterbringung und Aufteilung von hilfs- und schutzbedürftigen Fremden) (BGBl 120/2015)*;
- Spolkový zákon o rakúskej národnosti z roku 1985;
- Spolkový zákon o povinnom vzdelávaní a príprave pre mládež do 18 rokov (*Bundesgesetz, mit dem die Verpflichtung zu Bildung oder Ausbildung für Jugendliche geregelt wird (Ausbildungspflichtgesetz – ApflG)* (*StF: BGBl. I Nr. 62/2016);*
- Spolkový zákon o všeobecných postupoch pre konanie na spolkových úradoch pre prisťahovalectvo a azyl pri udeľovaní medzinárodnej ochrany, vydávaní povolení na pobyt z dôvodu poľahčujúcich okolností, deportácii, strpení a vydávaní opatrení pri ukončení pobytu a vydávaní dokladov pre cudzincov *(Bundesgesetz, mit dem die allgemeinen Bestimmungen über das Verfahren vor dem Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl zur Gewährung von internationalem Schutz, Erteilung von Aufenthaltstiteln aus berücksichtigungswürdigen Gründen, Abschiebung, Duldung und zur Erlassung von aufenthaltsbeendenden Maßnahmen sowie zur Ausstellung von österreichischen Dokumenten für Fremde geregelt werden (BFA-Verfahrensgesetz – BFA-VG) (StF: BGBl. I Nr. 87/*2012);
- Spolkový zákon upravujúci základnú starostlivosť o žiadateľov o azyl v prijímacích konaniach a niektorých ďalších cudzincov *(Bundesgesetz, mit dem die Grundversorgung von Asylwerbern im Zulassungsverfahren und bestimmten anderen Fremden geregelt wird) (StF: BGBl. I Nr. 405/1991);*
- Dohoda z 15. júla 2004 medzi Spolkovým štátom a štátmi podľa článku 15a Spolkovej ústavy o spoločnom postupe pri dočasnom základnom zabezpečení cudzincov, ktorí potrebujú pomoc a ochranu v Rakúsku *(Vereinbarung zwischen dem Bund und den Ländern gemäß Art. 15a B-VG über gemeinsame Maßnahmen zur vorübergehenden Grundversorgung für hilfs- und schutzbedürftige Fremde (Asylwerber, Asylberechtigte, Vertriebene und andere aus rechtlichen oder faktischen Gründen nicht abschiebbare Menschen) in Österreich) (StF: BGBl. I Nr. 80/2004);*
- Dohoda medzi spolkovým štátom a štátmi podľa článku 15a zákona o základnej starostlivosti o zvýšení vybraných maximálnych sadzieb nákladov podľa článku 9 dohody o základnej starostlivosti *(Vereinbarung zwischen dem Bund und den Ländern gemäß Artikel 15a B-VG über die Erhöhung ausgewählter Kostenhöchstsätze des Artikel 9 der Grundversorgungsvereinbarung) (StF: BGBl I 46/2013)(StF: BGBl 48/2016);*
- Spolkový zákon o vykonávaní kontrol totožnosti na hraničných priechodoch *(Bundesgesetz über die Durchführung von Personenkontrollen aus Anlass des Grenzübertritts) (StF: BGBl 435/1996);*
- Zákon z 3. júla 1973 o odstránení rasovej diskriminácie;
- Zákon č. 137/1975 v znení BGB1 I 111/2007.[27]

[27] Pre bližšie informácie ohľadom vnútroštátneho právneho poriadku Rakúska pozri Európsku sieť pre informácie o krajine pôvodu.

S ohľadom na vyššie uvedené, vznikli aj nové asociácie na podporu utečencov. Medzi najdôležitejšie nezávislé iniciatívy v tejto oblasti patria Flüchtlings- und Deserteursberatung (Poradenská služba pre utečencov a dezertérky), Asyl in Not (Asylum v Peril) vo Viedni a združenie Flchtpunktin Innsbruck, ktoré ponúka hlavne poradenské služby pre žiadateľov o azyl a neregistrovaných migrantov. Skutočnosť, že nezávislé iniciatívy, resp. mimovládne organizácie (predovšetkým vo Viedni) majú mimoriadne silný vplyv na formovanie a modifikovanie legislatívy v oblasti migrácie, priamo ovplyvňuje aj rôzne aspekty komunikácie so štátnymi príslušníkmi z tretích krajín v Rakúsku. Kľúčovým aspektom je skutočnosť, že sa tieto organizácie v rámci poskytovania všestrannej pomoci cudzincov podieľajú aj na poskytovaní jazykového vzdelávania. V Rakúsku prebieha totižto úradná komunikácia (a aj všetky úradné úkony) v úradnom jazyku krajiny, ktorým je jazyk nemecký a označuje sa ako *„Gerichtssprache“*. Zároveň sa aj na Rakúsko, ako na členský štát Európskej únie vzťahujú smernice sekundárnej legislatívy EÚ týkajúce sa oblasti migrácie, ktoré je Rakúsko povinné implementovať do vnútroštátneho práva. Z uvedeného teda vyplýva, že aj v Rakúsku prebieha komunikácia štátnych príslušníkov tretích krajín zaistených v detenčných zariadeniach (ekvivalentné zariadenie k ÚPZC na Slovensku a zařízení pro zajištění cizinců v Českej republike) s príslušnými orgánmi v rámci úradného styku za prítomnosti úradných tlmočníkov v prípade, ak cudzinec nemecký jazyk neovláda. Rakúsko má v súčasnosti k dispozícii nasledujúce detenčné zariadenia - Vienna Hernalser Gürtel PAZ, Vienna Rossauer Lände, PAZ, Vordernberg Detention Centre, the Zinnergasse Family Detention Centre, and Vienna Airport Transit Zone. Podľa oficiálnych zdrojov sú cudzinci zadržiavaní v samostatných celách s rozlohou približne 10 metrov štvorcových alebo viacčlenné bunky, ktoré poskytujú štyri alebo šesť štvorcových metrov priestoru na osobu. Cely pojmú až šesť osôb a sú vybavené jednolôžkovými posteľami alebo poschodovými posteľami, stolmi, stoličkami, skrinkami alebo policami, ako aj umývadlami a samostatnými toaletami. Mobilné telefóny sú pri umiestnení do detenčného zariadenia ŠPTK odobrané, ale môžu byť poskytnuté zadržaným, s cieľom opisu telefónneho čísla. Zadržaní môžu dostať dve 30-minútové návštevy každý týždeň, uvedený čas sa však nevzťahuje na návštevy právnych a konzulárnych orgánov, ktoré sa môžu uskutočniť kedykoľvek, keď je to nevyhnutné. V roku 2018 boli ŠPTK zaistení v rámci detenčných zariadení najčastejšie nasledovných národností – nigérijská (809), srbská (331), afganská (323), pakistanská (281).[28] Keďže ide o národnosti, ktorých úradným jazykov v krajine pôvodu nie je jazyk nemecký, pre účely (úradnej) komunikácie je nevyhnutné prizvať tlmočníka, resp. prekladateľa.

Tlmočník je vyberaný zo zoznamu úradných tlmočníkov. Na výkon znaleckej činnosti, tlmočníckej činnosti a prekladateľskej činnosti sa v Rakúsku vzťahuje zákon č. 137/1975 v znení BGBl I 111/2007. *“Úradnému tlmočníkovi zákon zaručuje osobitné a významné postavenie. Podľa zákona je úradný tlmočník „na základe prísneho výberového konania mimoriadne kvalifikovaný“ a ručí za správnosť prekladu. Pri výkone činnosti úradných tlmočníkov zohráva dôležitú úlohu Rakúsky zväz úradných tlmočníkov (ÖVGD), ktorý úzko spolupracuje so Spolkovým ministerstvom spravodlivosti. Na odporúčania zväzu sa na základe meniacich podmienok a potrieb rozširuje zoznam jazykov, pre ktoré je potrebné ustanoviť úradných tlmočníkov”.*[29] V prípade, že sa cudzinec rozhodne podať žiadosť o azyl, musí podpísať tzv. *„dohodu o integrácii“*, ktorá vstúpila do platnosti v januári 2003. Všetci cudzinci, ktorí majú v úmysle zotrvať na území Rakúska musia prijať túto dohodu, ktorá obsahuje povinnosť naučiť sa po nemecky do štyroch rokov. Zavedenie tohto pozmeňujúceho a doplňujúceho návrhu bolo sprevádzané zásadnou verejnou diskusiou a bolo kritizované

[28] Výročná správa Federálneho ministerstva vnútra, 2020.
[29] ĎURICOVÁ, A. K otázkam úradného prekladu a tlmočenia v Rakúsku, s. 170.

mnohými odborníkmi a mimovládnymi organizáciami (bližšie pozri www.wif.at). Kedykoľvek sa však o tejto téme diskutuje a prijímajú sa politické rozhodnutia týkajúce sa predovšetkým štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa rozhodnú podať žiadosť o azyl, dôraz je kladený predovšetkým na osvojovanie si nemeckého jazyka a občianske vzdelávanie, ktoré v Rakúsku prebieha na štátnych školách primárne, ak nie výlučne, v nemeckom jazyku. S ohľadom na požiadavku zdieľať hodnoty a normy, ako aj kultúrny aspekt potreby používať nemecký jazyk v bežnej komunikácii, je požadované od cudzincov, aby ovládali nemecký jazyk na primeranej úrovni. Na základe tejto perspektívy je komunikácia v nemeckom jazyku, aj pre cudzincov, nevyhnutnosťou.

Komunikácia so štátnymi príslušníkmi tretích krajín, ktorí sú zaistení v detenčných zariadeniach prebieha predovšetkým prostredníctvom informačných letákov v rôznych jazykových mutáciách. V roku 2014, Poradný výbor pre ľudské práva, uviedol, že na základe inšpekcie vykonanej v detenčných zariadeniach v Rakúsku, boli informačné letáky dostupné v 25 rôznych jazykoch. Ide o letáky, ktoré (okrem právneho poradenstva) poskytujú aj informácie týkajúce sa každodenného režimu v detenčnom zariadení, v ktorom je cudzinec zaistený.[30] Navyše, príslušníci PZ, ktorí pracujú v detenčných zariadeniach vo väčšine prípadov ovládajú aspoň základy tzv. svetových jazykov, aby boli schopní poskytovať informácie cudzincom zaisteným v detenčnom zariadení.[31] Vo väčšine prípadov je však komunikácia neúradného charakteru vedená za prítomnosti tlmočníka, a to nielen v prípade právneho poradenstva, ale taktiež v prípade špecifických požiadaviek alebo sťažností. Ak osoby zaistené v detenčnom zariadení a príslušníci PZ nie sú schopní spolu komunikovať, o pomoc pri tlmočení je požiadaný iný cudzinec, ktorí je v detenčnom zariadení zaistený. V prípade dôležitých požiadaviek alebo sťažností (napr. zdravotných ťažkostí atď.) je zvyčajne privolaná tzv. podporná organizácia, ktorá je v detenčnom zariadení prítomná (bližšie pozri čl. 7 § 5a a čl. 10 § 4 Dentenčného poriadku/Anhalteordnung (AnhO)).[32] Zo záverov Poradného výboru pre ľudské práva však vyplýva, že aj v detenčných zariadeniach v Rakúsku je potrebné zvýšiť formy jazykovej podpory, a to predovšetkým v prípadoch odoberania zdravotnej anamnézy od štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sú zaistení v detenčných zariadeniach.

Záver

Primárnym cieľom migračnej politiky EÚ je zabezpečiť, aby migrácia prebiehala v jednotným spôsobom, ktorý by podporil efektívnu migračnú politiku a účinne asistoval jednotlivým členským štátom EÚ, aby boli schopné čeliť výzvam nelegálnej migrácie. Nepretržitou výzvou však nie je iba vybudovanie efektívneho systému riadenia migrácie, ale aj systému, ktorý zabezpečuje dodržiavanie a ochranu ľudských práv a základných slobôd. Nedávny vývoj na Ukrajine, v Bielorusku, či Afganistane poukazuje na potrebu EÚ stále sa posúvať vpred a predvídať nové opatrenia na zastavenie zneužívania migračného a azylového systému, a to nielen ochranou hraníc EÚ, ale aj schopnosti dôstojne zaobchádzať a chrániť práva každého ŠPTK v súlade s hodnotami EÚ.

Medzi základné práva patrí aj poskytovanie informácií v jazyku, ktorému prichádzajúci ŠPTK rozumejú, aby bol zaistený štandardný postup konania, t. j. štátny

[30] Information sheets are available in more than 25 languages. Bližšie pozri: https://www.bmi.gv.at/304/start.aspx

[31] Bližšie pozri: https://www.emn.at/wp-content/uploads/2017/01/Detention-and-alternatives-to-detention_AT-EMN-NCP_final.pdf

[32] Bližšie pozri: https://www.emn.at/wp-content/uploads/2017/01/Detention-and-alternatives-to-detention_AT-EMN-NCP_final.pdf

príslušník tretej krajiny v rámci všetkých procesných úkonov rozumel tlmočenému jazyku a mohol v ňom komunikovať. Samotné poskytovanie tlmočníckych, resp. prekladateľských služieb pre potreby komunikácie príslušníkov PZ so zaistenými štátnymi príslušníkmi tretích krajín v detenčných zariadeniach však nemá v jednotlivých členských krajinách rovnakú podobu.

- **komunikácia v rámci úradného styku**

Zjednocujúcim faktorom pre všetky analyzované krajiny ostáva spoločný rámec vychádzajúci zo sekundárnej legislatívy EÚ, ktorý je pre všetky členské štáty záväzný a upravuje komunikáciu so štátnymi príslušníkmi tretích krajín v rámci úradného styku s príslušnými orgánmi. Aj keď je sekundárna legislatíva EÚ transponovaná do vnútroštátnych právnych predpisov jednotlivých členských štátov rôzne, a to predovšetkým s prihliadnutím na špecifické podmienky krajín, skutočnosť, že pri komunikácii so štátnymi príslušníkmi z tretích krajín v rámci úradného styku je prítomnosť tlmočníka obligatórna, je zakotvená v právnych predpisoch všetkých členských štátov ako integrálna súčasť súboru základných ľudských práv. Pri úradnom styku s príslušnými orgánmi je teda v členských krajinách EÚ nevyhnutné využiť asistenciu (vo väčšine prípadov súdneho/úradného) tlmočníka, ktorého náplňou práce je nestranne sprostredkovať informácie pre obe zúčastnené strany (príslušníkov PZ aj štátnych príslušníkov tretej krajiny) a v prípade komunikačných problémov, ktoré sú spôsobené kultúrnymi rozdielmi, či neznalosťou mimojazykovej reality, má tlmočník právo o týchto problémoch informovať, či podať vysvetlenie jednotlivým zúčastneným stranám.

- **komunikácia v rámci neúradného styku, tzv. komunikácia každodenných potrieb**

Každodenná komunikácia medzi príslušníkmi PZ a štátnymi príslušníkmi tretích krajín, ktorí sú zaistení v detenčných zariadeniach v jednotlivých členských krajinách EÚ, nie je ani v jednej zo skúmaných krajín právne upravená. Na sprostredkovanie komunikácie v detenčných zariadeniach sú vo väčšine prípadov využívaní cudzinci, ktorí hovoria úradným jazykom krajiny, v ktorej sú zaistení alebo sa využívajú mimovládne organizácie, ktoré do uvedených zariadení vysielajú profesionálnych, ale i amatérskych tlmočníkov, či kultúrnych mediátorov. Napríklad v podmienkach detenčných zariadení v Rakúsku, túto úlohu plní predovšetkým tzv. podporná organizácia, ktorá v prípade potreby komunikovať špecifické požiadavky, sťažnosti atď. zo strany štátneho príslušníka tretej krajiny zaisteného v detenčnom zariadení zabezpečuje tlmočnícky servis a je nepretržite prítomná v priestoroch detenčného zariadenia. Zároveň sú základné informácie o fungovaní detenčného zariadenia sprostredkované prostredníctvom informačných letákov, ktoré sú v súčasnosti preložené do 25 jazykov. Z uvedeného vyplýva, že aj v rámci každodennej komunikácie, t. j. komunikácie neúradného charakteru, má cudzinec k dispozícii jazykovú podporu. Nepretržitý tlmočnícky servis však nie je realitou v podmienkach Slovenskej republiky, ani Českej republiky. Komunikácia neúradného charakteru v rámci Slovenska, či Česka prebieha prevažne medzi príslušníkmi PZ a štátnymi príslušníkmi tretích krajín a zvyčajne bez účasti tlmočníka. Slovensko a Česko sa však ako tzv. tranzitné krajiny nemusia vysporiadať s takým náporom cudzincov ako napr. Rakúsko, ktoré je považované za cieľovú krajinu z pohľadu štátnych príslušníkov tretích krajín.

S ohľadom na vyššie uvedené skutočnosti sa riešiteľský tím vedecko-výskumnej úlohy Akadémie Policajného zboru v Bratislave pod názvom Interkultúrna komunikácia so štátnymi príslušníkmi tretích krajín v zariadeniach (VYSK 241), zostavil viacjazyčnú komunikačnú príručku v jazykoch cudzincov, ktorých národnosti sa za ostatné obdobie najčastejšie ocitli

v priestoroch útvaroch policajného zaistenia pre cudzincov na Slovensku. Ako vhodná súčasť komunikačnej príručky sa osvedčila nielen konverzačná časť so základnými komunikačnými frázami, ale taktiež lexika z oblastí akými je stravovanie, rodina, či nakupovanie. Pre žiadateľov o azyl je zároveň zaujímavá aj časť venovaná histórii a kultúre slovenského národa a slovenčiny. V podmienkach Rakúska ako cieľovej krajiny je situácia o čosi zložitejšia, keďže do procesu komunikácie medzi príslušníkmi PZ a štátnymi príslušníkmi tretích krajín vstupujú aj ďalšie strany, napr. mimovládne organizácie či dobrovoľníci, ktorí nie vždy zabezpečujú profesionálne tlmočnícke služby, a teda pravdepodobnosť nedorozumení, prípadne konfliktných situácií je vyššia.

Literatúra

BOČKOVÁ, T., 2016. *Tlumočení pro migranty*. Diplomová práca. Dostupné [online] z: https://theses.cz/id/yhjxam/DP_Bo_kov.txt.

BRANNAN, J., 2010. *ECHR case-law on the right to language assistance in criminal proceedings and the EU response*. Dostupné [online] z: e-justice.europa.eu/4_BrannanECHRcaselaw_EU_en%20(1).pdf.

ĎURICOVÁ, A., 2015. K otázkam úradného prekladu a tlmočenia v Rakúsku. In: Jana Rakšányiová et al., *Úradný prekladateľ v slovenskom a európskom sociálnom priestore*. Vydavateľstvo Univerzity Komenského v Bratislave, ISBN 978-223-4035-9.

GÁBOROVÁ, M. a K. MOTYKOVÁ, 2015. Inštitút úradného prekladateľa vo Švédsku a v ostatných severských krajinách. In.: Jana Rakšányiová et al., *Úradný prekladateľ v slovenskom a európskom sociálnom priestore.* Vydavateľstvo Univerzity Komenského v Bratislave, ISBN 978-80-223-4035-9.

GULDANOVÁ, Z. 2015. Právny rámec úradného prekladu na Slovensku a v Česku. In: Jana Rakšányiová et al., *Úradný prekladateľ v slovenskom a európskom sociálnom priestore*. Vydavateľstvo Univerzity Komenského v Bratislave, s. 70.

NIKOLAJOVÁ KUPFERSCHMIDTOVÁ, E., 2020. K otázkam zabezpečenia komunikácie so štátnymi príslušníkmi tretích krajín v útvaroch policajného zaistenia pre cudzincov. In: *Policajná teória a prax 2/2020*, Bratislava: Akadémia Policajného zboru. Dostupné [online] z: https://www.akademiapz.sk/archiv-2-2020.

NORSTRÖM, E., 2010. *Community Interpreting in Sweden and its Significance to guaranteeing legal and medical security*. Dostupné [online] z: http://sens-public.org/articles/781/

NOVÁKOVÁ, I. et al., 2018. *Interkultúrna komunikácia so štátnymi príslušníkmi tretích krajín v zariadeniach*: Projekt. /Rieš. výsk. úl. Iveta Nováková, spolurieš. Martina Binderová, spolurieš. Petra Ferenčíková, spolurieš. Emil Semjan, spolurieš. Patrik Ambrus, spolurieš. Jelena Ondrejkovičová, spolurieš. Klaudia Marczyová. [a i.]. 1. vyd. – Bratislava: Akadémia Policajného zboru – Katedra jazykov, 2018. – 39 1.: dokumentácia 11 1. Vto.

ROSSATO, L., 2017. Migrant Inmates Mediating between Languages and Cultures. In: Antonini, R./Cirillo, L./Rossato, L./Torresi, I. (eds) *Non-professional interpreting and translation: State of the Art and Future of an Emerging Field of Research*. John Benjamins Translation Library 129, vii, 415 pp. ISBN 9789027266088.

Asylum Information Database (AIDA). Dostupné [online] z: https://www.asylumineurope.org/reports/country/sweden/overview-legal-framework.

ECRE Hotspots Report. Dostupné [online] na: https://www.ecre.org/wp-content/uploads/2016/12/HOTSPOTS-Report-5.12.2016.pdf.

ENNHRI: Migrant´s Access to Economic and Social Rights. Dostupné [online] z: http://ennhri.org/wp-content/uploads/2019/11/Migrants%E2%80%99-access-to-economic-and-social-rights-Good-Practices-and-challenges-of-NHRIs.pdf.

Európska sieť pre informácie o krajine pôvodu. Dostupné [online] z: https://www.ecoi.net/en/countries/austria/national-laws/?page=2.

Európsky dohovor o ľudských právach. Dostupné [online] z: https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_SLK.pdf.

Charta základných práv európskej únie. Dostupné [online] z: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:12016P/TXT&from=FR.

IOM Glossary on Migration, 2nd. ed. 2011. Dostupné [online] z: https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/networks/european_migration_network/glossary_search/country-destination_en

Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach. Dostupné [online] z: http://www.ucps.sk/MEDZINARODNY_PAKT__o_obcianskych_a_politickych_pravach.

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 439/2010 z 19. mája 2010, ktorým sa zriaďuje Európsky podporný úrad pre azyl. Dostupné [online] z: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/ALL/?uri=CELEX%3A32010R0439.

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 640/2013 z 26. júna 2013, ktorým sa stanovujú kritériá a mechanizmy na určenie členského štátu zodpovedného za posúdenie žiadosti o medzinárodnú ochranu podanej štátnym príslušníkom tretej krajiny alebo osobou bez štátnej príslušnosti v jednom z členských štátov. Dostupné [online] z: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/sk/TXT/?uri=CELEX%3A32014R0640.

Národná správa: Zaistenie a alternatívy k zaisteniu v Slovenskej republike. Dostupné [online] z: https://www.hrl.sk/assets/files/obsah/74-zaistenie_a_alternativy_k_zaisteniu_v_slovenskej_republike_-_narodna_sprava.pdf.

Odporúčanie Komisie (EÚ) 2017/432 zo 7. marca 2017 týkajúce sa zaistenia účinnejších návratov pri vykonávaní smernice 2008/115/ES. Dostupné [online] z: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017H0432&from=DE.

Odporúčanie Komisie zo 16. novembra 2017, ktorým sa ustanovuje spoločná „príručka o návrate“, ktorú majú používať príslušné orgány členských štátov pri vykonávaní úloh spojených s návratom. Dostupné [online] z: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017H2338&from=EN.

OECD: International Migration Outlook 2019. Dostupné [online] z: https://www.oecd-ilibrary.org/social-issues-migration-health/international-migration-outlook-2019_8c1a5832-en.

Osobitná správa Európskeho dvora audítorov č. 24 z roku 2019. Dostupné [online] z: https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR19_24/SR_Migration_management_SK.pdf.

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/115/ES zo 16. decembra 2008 o spoločných normách a postupoch členských štátov na účely návratu štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa neoprávnene zdržiavajú na ich území. Dostupné [online] z: https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:348:0098:0107:sk:PDF.

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2010/64/EÚ z 20. októbra 2010 o práve na tlmočenie a preklad v trestnom konaní. Dostupné [online] z:

https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:280:0001:0007:sk:PDF.

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2013/32/EÚ z 26. Júna 2013 o spoločných konaniach o poskytovaní a odnímaní medzinárodnej ochrany. Dostupné [online] z: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32013L0032.

Správa Komisie Európskemu parlamentu, Európskej rade a Rade: Siedma správa o pokroku dosiahnutom pri vykonávaní vyhlásenia EÚ a Turecka. Dostupné [online] z: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:beee77d9-adbe-11e7-837e-01aa75ed71a1.0008.02/DOC_2&format=PDF

Správa Komisie Európskemu parlamentu, Európskej rade a Rade: Šiesta správa o pokroku dosiahnutom vo vykonávaní vyhlásenia EÚ a Turecka. Dostupné [online] z: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2663f6e3-50fe-11e7-a5ca-01aa75ed71a1.0009.02/DOC_2&format=PDF.

Správa neziskovej organizácie Civil Rights Defenders pod názvom Country Study Sweden: Immigration Detention and Pre-trial Detention z 8. januára 2019, Štokholm. Dostupné [online] z: https://crd.org/wp-content/uploads/2019/07/desk-research-Sweden-2019-01-08-final.pdf.

Úrad hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru, 2017. *Štatistický prehľad legálnej a nelegálnej migrácie v Slovenskej republike za rok 2017.* Dostupné [online] z: http://www.minv.sk/swift_data/source/policia/hranicna_a_cudzinecka_policia/rocenky/rok_2017/2017-rocenka-UHCP-SK.pdf, s. 32.

Úrad hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru, 2018. *Štatistický prehľad legálnej a nelegálnej migrácie v Slovenskej republike za rok 2018.* Dostupné [online] z: file:///D:/Akad%C3%A9mia%20policajn%C3%A9ho%20zboru%20November%202019/%C4%8CVV%C3%9A%202%20Interkult%C3%BArna%20komunik%C3%A1cia/2018-rocenka-UHCP-SK.pdf, s. 32.

Úrad hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru, 2019. *Štatistický prehľad legálnej a nelegálnej migrácie v Slovenskej republike za rok 2019.* Dostupné [online] z: http://www.minv.sk/swift_data/source/policia/hranicna_a_cudzinecka_policia/rocenky/rok_2019/2019-rocenka-UHCP-SK.pdf, s. 8.

Úrad hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru, 2020. *Štatistický prehľad legálnej a nelegálnej migrácie v Slovenskej republike za I. polrok 2020.* Dostupné [online] z: https://www.minv.sk/swift_data/source/policia/hranicna_a_cudzinecka_policia/rocenky/rok_2020/2020-I.polrok-UHCP-SK.pdf, s. 26.

Úrad hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru, 2021. *Štatistický prehľad legálnej a nelegálnej migrácie v Slovenskej republike za rok 2021.* Dostupné [online] z: https://www.minv.sk/swift_data/source/policia/hranicna_a_cudzinecka_policia/rocenky/rok_2021/2021-rocenka-UHCP-SK.pdf, s. 31.

Viedenský dohovor z roku 1969. Dostupné [online] z: https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1969/32/.

Výročná správa Federálneho ministerstva vnútra, 2020. Dostupné [online] z: https://ec.europa.eu/migrant-integration/system/files/2021-11/emn-annual-policy-report-austria-2020.pdf

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), In: Sbírka zákonů České republiky. 1998. Dostupné [online] z: http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1961-141#Top.

Zákon č. 404/2011 z. Z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Dostupné [online] z: https://www.minv.sk/swift_data/source/policia/hranicna_a_cudzinecka_policia/pravne_predpisy/zakony/zakon_404_2011_o_pobyte_cudzincov.pdf.

Závery Národnej rady Švédska pre prevenciu trestnej činnosti (Brå). Dostupné v angličtine [online] z: https://www.bra.se/bra-in-english/home/publications/publications/publications.html.

Zbierka zákonov č. 460/1992 Ústava Slovenskej republiky z 1. septembra 1992. Dostupné [online] z: https://www.unipo.sk/public/media/9499/dokument_165.pdf.

Ženevský dohovor o právnom postavení utečencov. Dostupné [online] z: https://www.unhcr.org/sk/215-skzdrojedohovorydohovor-o-pravnom-postaveni-utecencov-html.html.

Internetové zdroje:

https://ec.europa.eu/home-affairs/e-library/glossary/country-transit_en

https://www.minv.sk/?migracny-urad-mv-sr

https://www.hrl.sk/sk/co-robime/temy/zaistenie-cudzincov

https://www.lexika.sk/blog/nova-norma-pre-pravne-tlmocenie/Simona_Pralovska

https://www.bmi.gv.at/304/start.aspx

https://www.emn.at/wp-content/uploads/2017/01/Detention-and-alternatives-to-detention_AT-EMN-NCP_final.pdf

https://sweden.se/migration/#2013

https://www.globsec.org/2018/11/09/italys-migration-policies-turning-point/

https://www.asylumineurope.org/reports/country/italy/overview-legal-framework

https://e-justice.europa.eu/content_find_a_legal_translator_or_an_interpreter-116-it-sk.do?member=1

Keywords: intercultural communication, human rights, legislation, EU, migration, police, third-country national, detention facility

Summary

The presented scientific study deals with the analysis of relevant information on the current state of command of foreign languages that form a communication platform for the members of the Police Force and third-country nationals detained within detention facilities in selected EU member countries - Slovakia, the Czech Republic and Austria. By identifying the most frequent languages of detained third-country nationals within detention facilities in selected countries, the author also draws attention to the current problems faced by both parties involved in communication - the members of the Police Force, as well as detained third-country nationals, with regard to the intercultural communication conducted within detention facilities. At the same time, by analyzing legal documents regulating not only the status of foreigners but also the framework of providing information to third-country nationals in a language they understand, the author draws attention to the protection and respect of human rights and fundamental freedoms in accordance with national, European and

international law. Finally, the author also points out and describes in detail two basic levels of the communication in question.

mjr. PhDr. Elena Nikolajová Kupferschmidtová, PhD.
Katedra jazykov
Akadémia Policajného zboru v Bratislave
e-mail: elena.nikolajova@akademiapz.sk

Recenzenti: pplk. doc. JUDr. Mgr. Jana Šimonová, PhD., doc. JUDr. Boris Lőffler, PhD.